

УДК 159.922:159.923.2:355.1

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2024.21.24>

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ОСОБИСТІСНИХ РИС «ВЕЛИКОЇ П'ЯТІРКИ» І ПОКАЗНИКІВ ПОСТДОСВІДНОГО ЗРОСТАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

В'ячеслав Олійник

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, Україна, 61080,
e-mail: slava0576@meta.ua*

Станіслав Ларіонов

*Національна академія Національної гвардії України,
майдан Захисників України, 3, м. Харків, Україна, 61080,
e-mail: larionov1985@gmail.com*

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю визначення особистісних факторів постдосвідного зростання (ПДЗ) військовослужбовців – учасників бойових дій (УБД) як внутрішніх ресурсів для їх ефективного відновлення, реабілітації та подальшої ресоціалізації в умови мирного життя. Дана стаття спрямована на виявлення причинно-наслідкових зв'язків впливу глибинних особистісних рис та загальної самоефективності на ПДЗ осіб з травматичним / негативним стресовим досвідом в умовах триваючого впливу стрес-факторів воєнного часу. У статті наведені результати емпіричного дослідження та обґрунтований взаємозв'язок глибинних особистісних рис п'ятифакторної теорії особистості, загальної самоефективності, загального показника і складових ПДЗ військовослужбовців – УБД. Проведений порівняльний аналіз результатів досліджень українських і зарубіжних учених, які протягом 2019 – 2024 років вивчали посттравматичне і постдосвідне зростання серед різних категорій військовослужбовців Збройних Сил України. Встановлено, що більший рівень прояву розвитку ПДЗ відмічається у військовослужбовців, які перебувають під триваючим впливом стрес-факторів воєнного часу, що корелює з результатами інших досліджень. Виявлена суттєва розбіжність щодо рівнів розвитку ПДЗ між результатами, отриманими у нашому дослідженні на вибірці військовослужбовців – УБД та дослідженням на вибірці осіб, які особисто брали участь у бойових діях 2022 року. Зроблено висновок, що важливими чинниками ПДЗ військовослужбовців – УБД є такі глибинні особистісні риси, як дружелюбність, сумлінність та відкритість новому досвіду, а також загальна самоефективність. Матеріали статті становлять практичну цінність для психологів, фахівців ментального здоров'я, соціальних працівників, науковців і дослідників в галузі гуманітарних наук.

Ключові слова: постдосвідне зростання, посттравматичне зростання, особистісні чинники, самоефективність, воєнний час, військовослужбовці – учасники бойових дій.

Постановка проблеми. В умовах російсько-української війни, що триває, з кожним днем збільшується кількість військовослужбовців, які беруть безпосередню участь у бойових діях та забезпеченні збройного захисту нашої держави від російського агресора. За даними Міністерства у справах ветеранів України станом на 25 липня 2024 року загальна чисельність ветеранів війни (УБД, осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників війни) складає 1,3 млн осіб, з них понад 80% проходять військову службу (за контрактом, за мобілізацією) у лавах військових формувань нашої держави [1].

Зважаючи на це, особливої актуальності набуває питання, як щодо ефективного і якісного відновлення та реабілітації військовослужбовців – УБД в умовах війни, так і їх подальшої ресоціалізації в мирні умови життя в статусі ветеранів.

Виходячи з основних ідей салютогенної теорії А. Antonovsky [2], вплив травматичних / негативних стресових подій на людину може мати не тільки негативні наслідки, а й призводити до позитивних психологічних змін, які концептуалізуються нами як пост-досвідне зростання (ПДЗ) [3, с. 104], що є більш широким поняттям, ніж термін “пост-травматичне зростання” (ПТЗ).

З часу введення у науковий обіг цього поняття дослідження проблеми ПТЗ у військовому середовищі проводилося, як зарубіжними ученими – переважно у спільнотах ветеранів Другої світової війни, війн в Іраку, Афганістані, Кореї, арабо-ізраїльської війни Судного дня (P. Arbisi, E. Clipp, R. Dekel, V. Decker, G. Elder, T. Ein-Dor, C. Erbes, A. Feder, M. Kaler, R. Pietrzak, M. Polusny, M. Puchalska-Wasyl, R. Tedeschi, J. Tsai, Z. Solomon та ін.), так й українськими науковцями – як серед ветеранів, так і серед діючих військовослужбовців (В. Зубовський, О. Кокус, К. Кудар, В. Кондратюк, Н. Лозінська, В. Олійник, В. Осьодло, І. Пішко, Л. П’янківська та ін.).

За результатами досліджень встановлено, що деякі особистісні риси є спільними детермінантами розвитку ПТЗ / ПДЗ для військових і цивільних осіб. До їх переліку відносяться глибинні особистісні риси з числа “Великої п’ятірки” (D.Fiske), зокрема дружлюбність / доброзичливість та сумлінність (L. Calhoun, R. Tedeschi, Д. Зубовський), екстраверсія (L. Calhoun, I. Engelhard, S. Joseph, P. Linley, M. Lommen, M. Sijbrandij, R. Tedeschi) та відкритість новому досвіду (L. Calhoun, R. Tedeschi). Також, однією з детермінант позитивних психологічних змін учені розглядають самоефективність (S. Joseph, P. Linley) як особистісне утворення, що “характеризує впевненість у можливостях досягнення значимих цілей” [4, с. 83], в тому числі військово-професійної діяльності, та тісно пов’язане з такими особистісними характеристиками, як прийняття, самоактуалізація і самореалізація [5, с. 433–442], які, на нашу думку, є невід’ємними складовими формування особистісного досвіду як завершальної сходинки розвитку ПДЗ.

На думку українських дослідників Д. Зубовського та В. Олійника, вказані характерологічні особливості особистості відносяться до індивідуально-психологічної групи детермінант ПТЗ / ПДЗ [3; 6].

Разом з цим, залишається недостатньо дослідженим вплив індивідуально-психологічних чинників на розвиток позитивних психологічних змін особистості військовослужбовців – УБД в умовах триваючого впливу основних стрес-чинників воєнного часу.

Наукова новизна роботи – вперше емпірично досліджено взаємозв’язок особистісних рис і самоефективності з ПДЗ військовослужбовців – УБД в контексті триваючого впливу стрес-факторів воєнного часу.

Мета дослідження полягає в дослідженні взаємозв’язку ПДЗ військовослужбовців – учасників бойових дій з їхніми глибинними особистісними рисами та самоефективністю.

Завданнями дослідження є виявлення ознак прояву та взаємозв’язку особистісних рис і загальної самоефективності та складових ПДЗ військовослужбовців – УБД; визначення особистісних чинників ПДЗ військовослужбовців – УБД.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження було проведене у період з січня по серпень 2023 року. Вибірку дослідження склали військовослужбовці трьох бригад Збройних Сил України, які беруть безпосередню участь у бойових діях, військовослужбовці, звільнені з російського полону та військовослужбовці, які проходить медико-психологічну реабілітацію після отриманих поранень. Всі опитані є учасниками бойових

дій. Загальна кількість опитаних складає 368 осіб віком від 20 до 65 років ($M = 36,62$, $SD = 9,55$), в т.ч. чоловічої статі – 358 (97,3%), жіночої статі – 10 (2,7%).

Для вирішення завдань дослідження було використано загальнонаукові теоретичні методи (аналіз наукових джерел з проблеми дослідження, системний аналіз, порівняння, синтез та узагальнення) та діагностичні методи:

1. Короткий п'ятифакторний опитувальник особистості ТІРІ в адаптації М. Кліманської та І. Галецької (ТІРІ-UKR) [7; 8], за яким діагностувалися п'ять глибинних особистісних рис, які розуміються як універсальні, надкультуральні та наддемографічні [9], й виокремлені в п'ятифакторну теорію особистості: екстраверсія, дружелюбність, сумлінність, емоційна стабільність та відкритість новому досвіду.

2. Оцінювання прояву ПДЗ здійснювалося за допомогою україномовної версії опитувальника постдосвідного зростання S. Blight & K. Norris (ОПДЗ), що включає 25 пунктів [10, 11]. Для аналізу використовувалися п'ять складових ПДЗ: стосунки з оточуючими, нові можливості, особистісне зміцнення, духовні та екзистенційні зміни, поцінування життя, та їх сумарний показник, що характеризує загальний рівень розвитку ПДЗ.

3. Модифікована методика «Шкала загальної самоефективності» (ШЗС) (R. Schwarzer, M. Jerusalem, B. Schyns) в адаптації І. Галецької та Б. Бірона, що містить 10 тверджень, які стосуються ефективності військово-професійної діяльності [5, 12-14].

Опитування військовослужбовців – УБД проводилося з використанням паперових бланків: військовослужбовців військових частин – безпосередньо у військових частинах; військовослужбовців, звільнених з полону – в медико-реабілітаційному закладі; військовослужбовців, які проходили медико-психологічну реабілітацію після отриманих поранень – на базі ДЗ “Центр психічного здоров'я та реабілітації «Лісова поляна» МОЗ України (м. Київ). Статистичний аналіз результатів емпіричного дослідження здійснювався з використанням комп'ютерної програми IBM SPSS Statistics версія 21.

Результати дослідження. Описова статистика прояву особистісних рис, загальної самоефективності та складових ПДЗ наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Оцінювання прояву особистісних рис та складових ПДЗ

Найменування методики та її шкал		Описова статистика		
		Можливий кількісний діапазон	<i>M</i>	<i>SD</i>
ОПДЗ	Стосунки з оточуючими	0-25	12,64	6,70
	Нові можливості	0-25	13,69	6,32
	Особистісне зміцнення	0-25	13,69	6,70
	Духовні та екзистенційні зміни	0-25	14,59	6,90
	Поцінування життя	0-25	14,97	6,19
	Загальний показник	0-125	69,58	30,10
ТІРІ-UKR	Екстраверсія	2-14	8,77	2,31
	Дружелюбність	2-14	10,60	2,18
	Сумлінність	2-14	10,68	2,30
	Емоційна стабільність	2-14	9,33	2,59
	Відкритість новому досвіду	2-14	9,74	2,67
ШЗС		10-40	29,49	5,12

Отримані результати свідчать, що загальний показник позитивних психологічних змін військовослужбовців – УБД перебуває на рівні вище середнього ($M=69,58$, $SD=30,10$). Серед складових ПДЗ спостерігається вищий рівень прояву поцінування життя ($M=14,97$, $SD=6,19$) та духовних й екзистенційних змін ($M=14,59$, $SD=6,90$), що, на нашу думку, зумовлено впливом стрес-факторів бойової обстановки, пов'язаних із загрозою для життя і здоров'я військовослужбовців.

З-поміж особистісних рис найбільше проявилися сумлінність ($M=10,68$, $SD=2,30$) та дружелюбність ($M=10,60$, $SD=2,18$), що говорить про відповідальність, дисциплінованість, ретельність і точність у підготовці і виконанні визначених завдань, а також побічно про згуртованість особового складу підрозділів. Найменше балів респонденти показали за шкалою “Екстраверсія” ($M=8,77$, $SD=2,31$), що може свідчити про стриманість, знижену активність й ініціативність і є характерним для обмеженої чіткими вимогами й рамками військово-професійної діяльності.

Інтерпретація результатів опитування респондентів за ШЗС виявила середній рівень загальної самоефективності ($M=29,49$, $SD=5,12$), наближений до рівня вище середнього ($M_{\text{сеп.}}=25-29$, $M_{\text{вище сеп.}}=30-35$), що свідчить про достатній рівень розвитку у військовослужбовців відчуття власної компетентності для ефективного подолання несприятливих обставин і перешкод та досягнення успіху.

У 2019–2024 роках українські та зарубіжні учені проводили дослідження в Україні щодо вивчення феномену ПТЗ / ПДЗ серед цивільного населення та військовослужбовців. Так, О. Кокун проводив дослідження прояву ПДЗ серед населення України, в тому числі серед осіб, які несли службу в складі ЗС України, підрозділах територіальної оборони, інших силових структурах, особисто брали участь у бойових діях або виконували іншу діяльність у зоні бойових дій [15, с. 7, 15]. V. Kondratyuk, M. Puchalska-Wasył досліджували позитивні психологічні зміни у діючих військовослужбовців – учасників Операції об'єднаних сил [16], а Д. Зубовський вивчав прояв особистісних змін військовослужбовців – учасників АТО [6]. Порівняння результатів прояву ПТЗ / ПДЗ у військовослужбовців – УБД наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Порівняння результатів прояву ПТЗ / ПДЗ у військовослужбовців – УБД

Загальний показник ПДЗ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Олійник, Ларіонов, 2024	368	69,6	30,1
Кокун, 2022	31 ¹ / 38 ²	48,8 ¹ / 68,5 ²	27,6 ¹ / 29,5 ²
Kondratyuk, Puchalska-Wasył, 2019	58	61,0	23,2
Зубовський, 2019	297	61,6	17,9

Примітка: ¹ – Особиста участь у бойових діях.

² – Несення служби під час війни в складі ЗС України, ТрО, силових структур тощо.

В ході порівняльного аналізу встановлено, що дослідження, проведені у 2019 році, коли інтенсивність бойових дій на сході України була невисокою, а лінія бойового зіткнення стабільною, рівень прояву ПТЗ / ПДЗ серед військовослужбовців – УБД був нижче середнього ($M=61,0$; $M=61,6$). Дослідження 2022–2023 років, у період після початку широкомасштабного вторгнення РФ на територію України та активного ведення бойових дій із застосуванням усіх видів конвенційної зброї, показали рівень розвитку ПДЗ вище середнього серед військовослужбовців – УБД ($M=69,6$) та військовослужбовців, які несли службу в складі ЗС України, підрозділах територіальної оборони, інших силових структурах ($M=68,5$), що зумовлено триваючим впливом стрес-факторів бойової обстановки

на особистість воїнів, невизначеністю подальшого розвитку ситуації, загрозою для життя і здоров'я військовослужбовців, зміною масштабів, характеру та тривалості ведення війни загалом.

В той же час отримані у нашому дослідженні показники ПДЗ суттєво відрізняються від показників ПДЗ осіб, які особисто брали участь у бойових діях ($M=48,8$), визначених в ході всеукраїнського опитування «Твоя життєстійкість в умовах війни» [15]. О. Коқун пояснює це неможливістю швидкого усвідомлення свого ПДЗ в умовах інтенсивної дії стресових чинників [15, с. 18]. Разом з цим, результати нашого дослідження не виявили зниження рівня прояву ПДЗ серед категорії військовослужбовців, які особисто беруть участь у бойових діях. Навпаки, як ми зазначали вище, їх перебування в умовах інтенсивного впливу стрес-факторів бойового обстановки зумовило вищий рівень розвитку ПДЗ. Причини виявлених розбіжностей у результатах зазначених досліджень потребують подальшого наукового обґрунтування.

За результатами перевірки нормальності розподілу отриманих даних з використанням тесту Шапіро–Вілкс встановлено, що дані за всіма психодіагностичними методиками та їхніми шкалами розподілені ненормально ($W=0,000$, $p<0,05$). Зважаючи на це, кореляційний аналіз здійснювався з використанням критерію γ -Спірмена для непараметричних даних (табл. 3).

Таблиця 3

Коефіцієнт рангової кореляції за критерієм γ -Спірмена

Психодіагностичні методики		Показники кореляції	Шкали ОПДЗ					
			Стосунки з оточуючими	Нові можливості	Особистісне зміцнення	Духовні та екзистенційні зміни	Почінування життя	Загальний рівень ПДЗ
Шкали ТІРІ-УКР	Екстраверсія	γ	,026	-,007	,028	-,012	,019	,012
		Знач. (2-сторон)	,614	,901	,599	,821	,716	,812
	Дружелюбність	γ	,135**	,119*	,136**	,183**	,197**	,176**
		Знач. (2-сторон)	,010	,023	,009	,000	,000	,001
	Сумлінність	γ	,092	,085	,121*	,140**	,117*	,122*
		Знач. (2-сторон)	,079	,105	,020	,007	,025	,019
	Емоційна стабільність	γ	-,020	-,034	,098	-,003	,016	,023
		Знач. (2-сторон)	,699	,519	,060	,950	,761	,654
	Відкритість новому досвіду	γ	,099	,143**	,216**	,102*	,138**	,153**
		Знач. (2-сторон)	,059	,006	,000	,050	,008	,003
	ШЗС	γ	,201**	,205**	,347**	,198**	,177**	,256**
		Знач. (2-сторон)	,000	,000	,000	,000	,001	,000

Примітка: ** – $p<0,01$; * – $p<0,05$.

За загальним показником ПДЗ військовослужбовців – УБД встановлені його позитивні кореляційні зв'язки з такими особистісними рисами, як дружелюбність ($r=0,176$, $p<0,01$), відкритість новому досвіду ($r=0,153$, $p<0,01$) та сумлінність ($r=0,122$, $p<0,05$), а також з рівнем загальної самоефективності ($r=0,256$, $p<0,01$). Проведений кореляційний аналіз встановив достовірно значимі зв'язки ($p<0,01$) між усіма складовими ПДЗ та самоефективністю.

Результати коваріаційного аналізу показали, що загальний рівень ПДЗ та усі його складові у найбільшій мірі пов'язані із загальною самоефективністю (табл. 4). При цьому найбільший вплив самоефективність має на особистісне зміцнення військовослужбовців.

Таблиця 4

Міжпунктова коваріаційна матриця субшкал ОПДЗ, TIPI-UKR та шкали ШЗС

Психодіагностичні методики		Шкали ОПДЗ					
		Стосунки з оточуючими	Нові можливості	Особистісне зміцнення	Духовні та екзистенційні зміни	Поцінування життя	Загальний рівень ПДЗ
Шкали TIPI-UKR	Екстраверсія	,56	-,13	,36	-,29	,24	,74
	Дружелюбність	1,24	1,11	1,31	1,92	2,03	7,62
	Сумлінність	1,35	1,09	1,58	1,61	1,21	6,83
	Емоційна стабільність	-,33	-,42	1,97	,02	,54	1,78
	Відкритість новому досвіду	1,45	1,98	3,26	1,19	1,83	9,70
ШЗС		7,15	6,75	12,29	6,51	5,60	38,29

Примітка: напівжирним шрифтом виділено достовірні кореляційні зв'язки ($p<0,05-0,01$).

Обговорення результатів. Метою цього дослідження було визначення взаємозв'язку ПДЗ військовослужбовців – УБД з їхніми глибинними особистісними рисами та загальною самоефективністю.

Аналіз результатів нашого емпіричного дослідження свідчить про таке:

– визначений рівень розвитку ПДЗ на вибірці військовослужбовців – УБД є вище середнього, що, на нашу думку, зумовлено триваючим впливом стрес-факторів воєнного часу на особистість воїнів, невизначеністю подальшого розвитку ситуації, загрозою для життя і здоров'я військовослужбовців, зміною масштабів, характеру та тривалості ведення війни загалом, а також корелює з результатами інших досліджень за підсумками вивчення ПДЗ військовослужбовців, які несли службу в складі ЗС України, підрозділах територіальної оборони, інших силових структурах;

– важливими чинниками постдосвідного зростання є загальна самоефективність військовослужбовців – УБД та такі глибинні особистісні риси «Великої п'ятірки», як відкритість новому досвіду, дружелюбність та сумлінність;

– встановлена суттєва розбіжність щодо рівнів розвитку ПДЗ між результатами, отриманими у нашому дослідженні на вибірці військовослужбовців – УБД та дослідженням на вибірці осіб, які особисто брали участь у бойових діях 2022 року.

Подальші дослідження феномену ПДЗ вбачаємо у вивченні рівнів розвитку ПДЗ та їх детермінації характерологічними особливостями особистості військовослужбовців – УБД; визначенні додаткових чинників ПДЗ у військовослужбовців, які безпосередньо брали участь у бойових діях.

Висновки. Позитивні психологічні зміни у військовослужбовців – УБД в умовах триваючого впливу стрес-факторів воєнного часу мають прояв на рівні вище середнього та корелюються з результатами інших досліджень. Важливими чинниками розвитку ПДЗ, в тому числі її складових, у військовослужбовців – УБД є такі особистісні риси, як дружельюбність, сумлінність та відкритість новому досвіду, а також загальна самоефективність.

Результати дослідження дають підстави враховувати характерологічні особливості особистості у якості внутрішніх ресурсів постдосвідного зростання військовослужбовців у процесі їх відновлення та реабілітації, а також ресоціалізації в умови мирного життя.

Список використаної літератури

1. В Україні 1 мільйон 300 тисяч ветеранів: як їх підтримують. URL: <https://suspilne.media/798951-v-ukraini-1-miljon-300-tisac-veteraniv-ak-ih-pidtrimuut/> (дата звернення: 20.08.2024).
2. Antonovsky A. The salutogenic model as a theory to guide health promotion. *Health promotion international*. 1996. Vol. 11(1). P. 11–18. DOI: <https://doi.org/10.1093/heapro/11.1.11>
3. Олійник В. Основні детермінанти постдосвідного зростання військовослужбовців – учасників бойових дій: теоретичний аналіз. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. № 75(5). С. 102–110. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-75-5-102-110>.
4. Музика О. Самоефективність як чинник самореалізації студентів. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3-4. С. 83-94.
5. Галецька І.І. Самоефективність у структурі соціально-психологічної адаптації. *Вісник Львівського університету. Серія: "Філософські науки"*. 2003. Вип. 5. С. 433– 441.
6. Зубовський Д. Особистісне зростання учасників АТО у посттравматичний період : дис.... канд. псих. наук : 19.00.09. Київ, 2019. 285 с.
7. Gosling S. D., Rentfrow P. J., Swann Jr W. B. A Very Brief Measure of the Big Five Personality Domains. *Journal of Research in Personality*. 2003. Vol. 37. P. 504–528. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(03\)00046-1](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(03)00046-1).
8. Кліманська М., Галецька І. Українська адаптація короткого п'ятифакторного опитувальника особистості TIPI (TIPI-UKR). *Психологічний часопис : науковий журнал*. 2021. № 3. Вип. 7. С. 57–74.
9. Sorokowska A., Słowińska A., Zbieg A., Sorokowski, P. Polska adaptacja testu Ten Item Personality Inventory (TIPI) – TIPI-PL – wersja standardowa i internetowa. Wrocław: WrocLab, 2014. 35 с. DOI: <https://doi.org/10.13140/2.1.4811.5521>.
10. Blight S., Norris K. Positive psychological outcomes following Antarctic deployment. *The Polar Journal*. 2018. Vol. 8(2). P. 351–363. DOI: <https://doi.org/10.1080/2154896X.2018.1541552>.
11. Tedeschi R.G., Cann A., Taku K., Senol-Durak E., and Calhoun L.G. The Post-Traumatic Growth Inventory: A Revision Integrating Existential and Spiritual Change. *Journal of Traumatic Stress*. 2017. Vol. 30. P. 11-18. DOI: <https://doi.org/10.1002/jts.22155>.
12. Schwarzer R., Jerusalem M. Generalized Self-Efficacy scale. // In J. Weinman, S. Wright, M. Johnston (Eds.). *Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs*. Windsor, UK: NFER-Nelson, 1995. P. 35–37.
13. Schyns B. A new occupational self-efficacy scale and its relation to personality constructs and organizational variables. *European Journal of Work and Organizational Psychology*. 2002. Vol. 11 (2). P. 219–241.
14. Бірон Б.В. Психометричний аналіз української версії шкали загальної самоефективності // Актуальні проблеми прикладної психології: матеріали Всеукраїнської конференції. Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. С. 16–19.

15. Кокун О.М. Всеукраїнське опитування «Твоя життєстійкість в умовах війни»: препринт. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. 46 с.
16. Kondratyuk V., Puchalska-Wasyl M. M. Posttraumatic growth, resiliency, and basic hope in soldiers fighting in eastern Ukraine. *Roczniki Psychol.* Vol. 22. P. 213–231. DOI: <https://doi.org/10.18290/rpsych.2019.22.3-2>.

PECULIARITIES OF THE RELATIONSHIPS BETWEEN THE PERSONALITY TRAITS OF THE “BIG FIVE” AND INDICATORS OF POST-EXPERIENTIAL GROWTH OF SERVICEMEN – COMBATANTS

Viacheslav Oliinyk

*Kharkiv National University of Internal Affairs,
27, Lev Landau Ave., Kharkiv, Ukraine, 03151,
e-mail: slava0576@meta.ua*

Stanislav Larionov

*National Academy of the National Guard of Ukraine,
3, Defenders of Ukraine sq., Kharkiv, Ukraine, 61000,
e-mail: larionov1985@gmail.com*

The relevance of the study is stipulated by the need to identify personal factors of post-experiential growth (PEG) of servicemen – combatants as internal resources for their effective recovery, rehabilitation and further resocialization into peaceful life. This article aims to identify the cause-and-effect relationships of the influence of deep personality traits and general self-efficacy on the PEG of individuals with traumatic/negative stressful experiences under the conditions of continued exposure to wartime stressors. The article presents the results of an empirical study and substantiates the relationship between the deep personality traits of the five-factor theory of personality, general self-efficacy, general indicator and components of the servicemen's PEG. A comparative analysis of the results of research by Ukrainian and foreign scientists who studied post-traumatic and post-experiential growth among different categories of servicemen of the Armed Forces of Ukraine in 2019-2024 is carried out. It has been established that a higher level of PEG development is observed in servicemen who are under the continued influence of wartime stressors, which correlates with the results of other studies. There is a significant discrepancy in the levels of PEG development between the results obtained in our study on a sample of combatants and a study on a sample of persons who personally participated in combat operations in 2022. It is concluded that important determinants of the PEG of servicemen who participated in combat operations are such deep personal traits as friendliness, conscientiousness and openness to new experiences, as well as general self-efficacy. The materials of the article are of practical value for psychologists, mental health professionals, social workers, scientists and researchers in the humanities.

Key words: post-experiential growth, post-traumatic growth, personal factors, self-efficacy, wartime, servicemen – combatants.